

ὑποόμενα τὸ ἐν ἐπάνωθεν τοῦ ἄλλου, ὡς αἰ βαθμίδες ἀμφιθεάτρου. Οἱ ῥύακες δὲ, καταβάνοντες ἀπὸ τὰ ὄρη, στρέφονται εἰς διώρυγας πολυπληθεῖς, ὥστε νὰ ποτίζωσι τὸ ὄλον. Φυσικά, τὸ δικαίωμα τοῦ μεταχειρίζεσθαι τὰ ὕδατα ἐκάστου ῥύακος εἶναι ἀκριβῶς προσδιορισμένον· ὅταν δὲ φθάσῃ ὁ καιρὸς, οἱ ἀπολαμβάνοντες ὕδατος προνόμια ἐτοιμάζουσι μετ' ἐπιμελείας τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν, ἀνοίγουσι τοὺς ἀγωγούς των, γερμίζουσι τοὺς λάκκους, καὶ πλημμυρίζουσι ἅπαντα, ἕως καὶ τοὺς ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας. Ἐξ αἰτίας τοῦ συστήματος τούτου τὰ προϊόντα πολυπλασιάζονται θαυμασίως, καὶ ἡ γῆ ἐξακολουθεῖ γόνιμος κατ' ὄλον τὸ ἔτος. Αἱ συκαμνὴ ἀποφυλλίζονται τρίς, καὶ τὸ τριφύλλιον θερίζεται ἐπτάκις ἢ ἑξάκις· κίτρα κόπτονται συνεχῶς δύο ἢ τριῶν ὀκάδων, καὶ βότρυες σταφυλῆς πέντε ὀκάδων· σίτος σπειρόμενος τὸν Νοέμβριον παρέχει τριάκοντα εἰς τὸ ἐν τὸν Ἰούνιον· κριθὴ τὸν Ὀκτώβριον δίδει εἴκοσι τὸν Μάιον· ὀρούζιον τὸν Ἀπρίλιον παρέχει τεσσαράκοντα τὸν Ὀκτώβριον, καὶ ἀραβόσιτος, δευτέραν φορὰν φυτεῦόμενος, δίδει ἑκατονταπλασίονα.

Εἰς τὴν ἄρκτον, αἱ ἐπαρχίαι τῆς Ναυάρρας καὶ Βισκαΐας καλλιεροῦνται τῶν λοιπῶν ὄλων ἐντελέστερα. Ἀπολαύουσι ἰδίαν αὐτῶν τοπικὴν κυβέρνησιν, καὶ προσδιορίζουσι τοὺς φόρους ἀναμεταξύ των. Πληρόντες εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον συμφωνημένην τινὰ ποσότητα, ἀπαλλάττονται πολυειδῶν μικρῶν δροσιμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπόκειται τὸ ἐπίλοιπον τῆς Ἰσπανίας. Καταγίνονται δὲ καὶ εἰς χειροτεχνήματα, ἐξαιρέτως τοῦ σιδήρου, καθότι ὑπάρχουσι ἀνθρακὸς μεταλλεῖα εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. Αἱ Βασκουικαὶ ἐπαρχίαι συγκροτοῦν εἶδος χωριστῆς βασιλείας, μὲ ἰδίους αὐτῶν νόμους καὶ γλῶσσαν.

Οἱ ὀρεινοὶ τῆς Γαλακίας, εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Εὐρώπης, ἐξοιγμένοι τρόπον τινὰ ἔξω εἰς τὸν Θορυβῶδη Ἀτλαντικόν, ὅστις βρέχει τὴν τραχεῖαν αὐτῶν χώραν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, εἶναι πτωχοὶ, εὐρωστοὶ, καὶ καρτερικοὶ. Ἐπειδὴ ὁμοῦ τὸ ἀκαρπὸν αὐτῶν χῶμα δὲν ἐμπορεῖ νὰ θρέψῃ παρὰ μέτριον πληθυσμὸν, καταφεύγουσι ἀνά χιλιάδας εἰς τὰς μεγαλοπόλεις, μάλιστα εἰς τὸ Μάδριτον καὶ τὴν Λισσαβῶνα, ὅπου ἐνασχολοῦνται ὡς ἀχθσοφόροι καὶ ὑδροφόροι. Χαίρουσι δὲ γενικὴν ὑπόληψιν διὰ τιμιότητα, πολὺ διαφέροντες ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς τερπνῆς καὶ θεριῆς Οὐαλεντίας, οἵτινες ἔχουσι ὄνομα κακὸν εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Οἱ Ἀστούριοι ὁμοιάζουσι ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα τοὺς γείτονας αὐτῶν Γαλακικοὺς, εἶναι ὁμοῦ ὀπρωσθῶν πλέον ἐπιχειρηματίαι.

Εὐρίσκειται εἰς τὴν Ἰσπανίαν συντροφία τις, mesta καλουμένη, καθυπερβολὴν ὀχληρὰ εἰς πολλοτάτους γεωργούς. Συγκροτοῦν δὲ αὐτὴν κτήτορες προβάτων, οἵτινες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ βόσκωσι τὰ ποιμνία των εἰς ὅλας τὰς νομάς τῆς Ἰσπανίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προβάτων αὐτῶν συμποσοῦται εἰς περίπου πέντε ἑκατομύρια· οἱ δ' ἐπίτροποι, βοσκοὶ, καὶ ἄλλοι των ὑπηρεταὶ ἐναβαίνουσι εἰς περίπου πενήτην χιλιάδας. Ἐχουσι δὲ καὶ ἀξιωματικοὺς καὶ κριτάς, οἵτινες καταδυναστεύουσι μεγάλως τοὺς ὅσοι ἐναντιοῦνται εἰς τὰ νομιζόμενα δικαιώματα καὶ προνόμια των. Τὰ πρόβατα μεταναστεύουσι τὸ θέρος ἀπὸ τὰς πεδιάδας εἰς τὰ ὄρη, καὶ ὀπίσω πάλιν πρὸ τοῦ χειμῶνος, διώκοντα τὰ ἄλλα ποιμνία ἔξω ἀπὸ τὰ λιβάδιά των, καὶ προξενοῦντα πολλὴν βλάβην. Αὕτη εἶναι μία αἰτία, διὰ τὴν ὅποιαν εἶναι ἀπερίφρακτοι οἱ ἀγροὶ εἰς τὴν κεντρικὴν Ἰσπανίαν. Ἡ συντροφία δὲ μονοπωλεῖ καὶ τὸ μαλλίον, καθότι οἱ κατ' ἰδίαν ποιμένες καὶ κτήτορες προβάτων δὲν δύνανται νὰ συνειροσθῶσι μὲ τοιοῦτον ἰσχυρὸν καὶ πλοῦσιον σῶμα, τὸ ὁποῖον λογαριάζει μετὰ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἄνδρας εἰς ὑψηλὰς θέσεις, καὶ προεστῶτας τῆς ἐκκλησίας. Περὶ τῆς καταχρήσεως ταύτης γίνονται πρὸ πολλοῦ μεγάλα παράπονα ἀπὸ τοὺς Ἰσπανοὺς γεωργούς· εἶναι δὲ βέβαια ἐν τῶν πλέον παραδόξων μονοπωλιῶν, ὅσα ἐχαρίσθησαν ποτὲ εἰς ὅποιον-δήποτε τόπον.

ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ, ὁ βαθυνοῦστατος φιλόσοφος, ὅτε ἠρώτησεν αὐτὸν τὸ ἱερὸν Δικαστήριον περὶ τῆς πίστεως αὐτοῦ εἰς Ἐπείροτον Ὄν, ἀπεκρίθη, δεικνύων ἄχρυν ἐπὶ τοῦ σανιδώματος τῆς φυλακῆς του, ὅτι ἀπὸ τὴν κατασκευὴν ἐκείνου μόνον ἤθελε συμπεράνειν ἀδιστακτικῶς τὴν ὑπαρξίν εἰδημονος Δημιουργοῦ.

ΑΔΥΝΑΤΟΝ νὰ μὴ γίνεταὶ ὁ καλὸς καλῆτερος, καὶ ὁ κακὸς χειρότερος· διότι ἡ ἀρετὴ, ἡ κακία, καὶ ὁ χρόνος εἶναι τρία πράγματα, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε στέκουσι.

Ἡ ΛΙΤΟΤΗΣ τρέφει καὶ δυναμόνει τὰ πολιτικὰ σῶματα· δι' αὐτῆς αὐξάνουσι καὶ συντηροῦνται, ἕως νὰ διαφθαρῶσι ὑπὸ τῆς τρυφῆς, τοῦ φυσικοῦ αἰτίου τῆς παρακμῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου των.

ΕἴΝ ἀγαθοποιῆς μετὰ πόνου, ὁ μὲν πόνος φεύγει, τὸ δὲ ἀγαθὸν μένει· εἴν κακοποιῆς μετὰ ἡδονῆς, ἡ μὲν ἡδονὴ φεύγει, τὸ δὲ κακὸν μένει.
—ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ.